श्रीमद्भगवद्गीता अध्याय ११
ॐ श्रीपरमात्मने नमः
अथ एकादशोऽध्यायः

अर्जुन उवाच
मदनुग्रहाय परमङ्, गुह्-य-मध्यात्म-संज्ञितम् ।
यत्-त्व-योक्तंव् वचस्तेन, मोहोऽयंव् विगतो मम
।। ११-१ ।।

भवाप्-ययौ हि भूतानाम्, श्रुतौ विस्तरशो मया ।
त्वत्-तह् कमलपत्राक्ष, माहात्-म्य-मपि चाव्-ययम्
।। ११-२ ।।

एवमेतद्-यथात्-थ-त् त्व,-मात्-मानम् परमेश्वर ।
द्रष्-टु-मिच्छामि ते रूप,-मैश्वरम् पुरुषोत्तम ।।
११-३ ।।

मन्-यसे यदि तच्-छक्यम्, मया द्रष्-टु-मिति-
प् प्रभो ।
योगेश्वर ततो मे त्वन्, दर्शयात्-मान-म-व्-व्ययम्
।। ११-४ ।।

श्रीभगवानुवाच
पश्य मे पार्थ रूपाणि, शतशोऽथ सहस्-रशहा ।
नानाविधानि दि-व्-व्यानि, नानावर्णाकृतीनि च ।।
११-५ ।।

पश्-यादित्यान्-वसून्-रुद्रा,-नश्-विनौ मरुतस्-
तथा ।
बहून्य-दृष्टपूर्वाणि, पश्-याश्-चर्याणि भारत ।।
११-६ ।।

इहैकस्थम् जगत्-कृत्स्-नम्, पश्-याद्-
य सचराचरम् ।
मम देहे गुडाकेश, यच्चान्-यद्-द्रष्टु-मिच्छसि ।।
११-७ ।।

न तु माम् शक्यसे द्रष्टु,-मने-नैव-स् स्व-च-क्-
क्षुषा ।
दि-व्-व्यन् ददामि ते च-क्-क्षुह्, पश्-
य मे योगमैश्वरम् ।। ११-८ ।।

सञ्जय उवाच

एवमुक्-त्वा ततो राजन्,-महायोगेश्वरो हरिहि ।
दर्शयामास पार्थाय, परमम् रूपमैश्वरम् ।। ११-९ ।।

अनेक-वक्-त्र-नयन,-मनेकाद्-भुतदर्शनम् ।
अनेक-दि-व्-व्या-भरणन्, दि-व्-व्या-नेको-द्-यता-युधम् ।। ११-१० ।।

दिव्यमाल्याम्-बरधरन्, दिव्यगन्धानुलेपनम् ।
सर्वाश्-चर्य-मयन् देव,-मनन्तंव् विश्वतोमुखम् ।। ११-११ ।।

दिवि सूर्यसहस्-रस्य, भवेद्-युग-पदुत्-थिता ।
यदि भास् सदृशी सा स्याद्,-भासस्-तस्य महात्-मनहा ।। ११-१२ ।।

तत्रैकस्-थम् जगत्-कृत्स्-नम्, प्रविभक्त-मनेकधा ।
अपश्-यद्-देव-देवस्य, शरीरे पाण्डवस्-तदा ।। ११-१३ ।।

ततस् स विस्मयाविष्टो, हृष्-ट-रोमा धनञ्जयहा ।
प्रणम्-य शिरसा देवङ्, कृतांजलिरभाषत ।। ११-१४ ।।

अर्जुन उवाच
पश्-यामि देवांव्-स्तव देव देहे, सर्वांव्-स्-
तथा भूतविशेष-संघान् ।
ब्रह्-माण-मीशङ् कमलासनस्थ,-मृषींव्श्-
च सर्वानुरगांव्श्-च दिव्यान्
।। ११-१५ ।।

अनेकबाहू-दरवक्-त्र-नेत्रम्, पश्-यामि-
त् त्वाम् सर्वतोऽनन्तरूपम् ।
नान्तन् न मध्यन् न पुनस्तवादिम्, पश्-
यामि विश्वेश्वर विश्वरूप ।। ११-१६ ।।

किरीटिनङ् गदिनम् चक्रिणम् च,
तेजोराशिम् सर्वतो दीप्तिमन्तम् ।
पश्-यामि-त् त्वान् दुर्निरीक्ष्-यम् समन्ताद्,-
दीप्ता-नलार्क-द्-द्-युतिम-प्-प्रमेयम् ।। ११-१७ ।।
त्वमक्षरम् परमंव् वेदितव्यन्, त्वमस्-
य विश्वस्य परन् निधानम् ।
त्वम-व्-व्ययश् शाश्वतधर्म-गोप्ता, सनातनस्-
त्वम् पुरुषो मतो मे

।। ११-१८ ।।

अनादिमध्यान्त-मनन्तवीर्य,-मनन्तबाहुम् शशि-
सूर्य-नेत्रम् ।
पश्-यामि-त् त्वान् दीप्त-हुताश-वक्-
त्रम्, स्वतेजसा विश्वमिदन् तपन्-तम्

।। ११-१९ ।।

द्-यावा-पृथि-व्-व्यो-रिद-मन्तरम् हि-व्,
व्याप्तन् त्व-यैकेन दिशश्-च सर्वाहा ।
दृष्ट्-वाद्-भुतम् रूपमु-ग्-ग्रन् तवेदलँ,
लोक-त्-त्रयम् प्र-व्-व्यथितम् महात्मन् ।। ११-२० ।।

अमी हि-त् त्वाम् सुर-संघा विशन्ति,
केचिद्-भीताह् प्राञ्जलयो गृणन्ति ।
स्वस्तीत्-युक्-त्वा महर्षि-सिद्-ध-संघास्,
स्तुवन्-ति-त् त्वाम् स्तुतिभिह् पुष्-कलाभिहि ।।
११-२१ ।।

रुद्रादित्या वसवो ये च साध्या, विश्वेऽश्-
विनौ मरुतश्-चोष्म-पाश्-च ।
गन्धर्व-यक्षासुर-सिद्-ध-संघा, वीक्षन्-
ते त्वांव् विस्मिताश्-चैव सर्वे

।। ११-२२ ।।

रूपम् महत्-ते बहुवक्-त्र-
नेत्रम्, महाबाहो बहुबाहूरु-पादम् ।
बहूदरम् बहुदंव्-ष्ट्रा-करालन्, दृष्ट्-वा लोकाह् प्र-व्-
व्यथितास्-तथाहम्
।। ११-२३ ।।

नभस्-स्पृशन् दीप्त-मनेक-वर्णंव्,
व्यात्-ता-ननन् दीप्त-विशाल-नेत्रम् ।
दृष्ट्-वा हि-त् त्वाम् प्र-व्-व्यथितान्-तरात्मा,
धृतिन् न विन्दामि शमम् च विष्णो ।। ११-२४ ।।

दंव्-ष्ट्रा-करालानि च ते मुखानि, दृष्ट्-
वैव कालानल-सन्-निभानि ।
दिशो न जाने न लभे च शर्म-
प्, प्रसीद देवेश जगन्निवास ।। ११-२५ ।।

अमी च-त् त्वान् धृतराष्ट्रस्-य पुत्रास्, सर्वे सहैवाव-
निपाल-संघैहि ।
भीष्मो द्रोणस् सूतपुत्रस्-तथा-सौ, सहास्-मदी-
यैरपि योध-मुख्-यैहि
।। ११-२६ ।।

वक्-त्राणि ते त्वर-माणा विशन्ति, दंव्-ष्ट्रा-करालानि भयानकानि ।
केचिद्-विलग्ना दशनान्तरेषु, सन्दृश्-यन्ते चूर्णि-तै-रुत्-त-मांगैहि
।। ११-२७ ।।

यथा नदीनाम् बह-वोऽम्बु-वेगास्, समुद्र-मेवा-भिमुखा द्रवन्-ति ।
तथा तवामी नरलोकवीरा, विशन्-ति वक्-त्राण्-य-भिविज्-वलन्-ति
।। ११-२८ ।।

यथा प्रदीप्तम्
ज्वलनम् पतंगा, विशन्ति नाशाय समृद्-ध-वेगाहा ।
तथैव नाशाय विशन्ति लोकास्,-तवापि वक्-त्राणि समृद्-ध-वेगाहा
।। ११-२९ ।।

लेलि-ह्-यसे ग्रसमानस् समन्ताल्,-लोकान्-समग्रान्-वदनैर्-ज्वलद्-भिहि ।
तेजोभि-रापूर्य जगत्-समग्रम्,

भासस्-त-वोग्राह् प्र-तपन्ति विष्णो
।। ११-३० ।।

आख्-याहि मे को भवानु-ग्-ग्र-
रूपो, नमोऽस्तु ते देव-वर-प् प्रसीद ।
विज्ञातुमिच्छामि भवन्त-माद्-यन्, न हि-
प् प्रजानामि तव-प् प्रवृत्-तिम्
।। ११-३१ ।।

श्रीभगवानुवाच
कालोऽस्मि लोक-क्-क्षय-कृत्-प्रवृद्-धो,
लोकान् समा-हर्तु-मिह-प् प्रवृत्-तहा ।
ऋतेऽपि-त् त्वान् न भविष्-यन्-ति सर्वे,
येऽवस्-थिताह् प्रत्-यनी-केषु योधाहा ।। ११-३२
।।

तस्मात्-त्व-मुत्-तिष्-ठ यशो लभस्व,
जित्-वा शत्रून् भुं-क्-क्ष्व राज्यम् समृद्-धम् ।
मयै-वैते निहताह् पूर्वमेव,
निमित्त-मात्रम् भव स-व्-व्यसाचिन् ।। ११-३३ ।।

द्रोणम् च भीष्मम् च जय-द्-द्रथम्
च, कर्णन् तथान्या-नपि योधवीरान् ।
मया हतांव्-स्त्वम् जहि मा व्यथिष्-ठा, युध्-
यस्व जेतासि रणे सपत्-नान् ।। ११-३४ ।।

सञ्जय उवाच
एतच्-छ्रुत्-वा वचनङ् केशवस्-य, कृतांजलिर्-
वेपमानह् किरीटी ।
नमस्-कृत्-वा भूय एवाह कृष्णम्, सगद्-
गदम् भीतभीतह् प्रणम्-य
।। ११-३५ ।।

अर्जुन उवाच
स्थाने हृषीकेश तव-प् प्रकीर्-त्या, जगत्-प्रहृष्-य-
त्-त्यनु-रज्-यते च ।
रक्षांव्-सि भीतानि दिशो द्रवन्-ति, सर्वे नमस्यन्-
ति च सिद्-ध-संघाहा
।। ११-३६ ।।
कस्माच्च ते न नमेरन्-महात्मन्, गरीयसे ब्रह्-
मणोऽ-प्-प्यादि-कर्-त्रे ।

अनन्त देवेश जगन्निवास-त्, त्वमक्षरम् सद-सत्-
तत्-परम् यत् ।। ११-३७ ।।

त्वमादि-देवह् पुरुषह् पुराणस्,-त्वमस्-य विश्वस्-
य परन् निधानम् ।
वेत्-तासि वेद्-यम् च परम् च धाम-
त्, त्वया ततंव् विश्व-मनन्तरूप
।। ११-३८ ।।

वायुर्-यमोऽग्निर्-वरुणश् शशांकह्, प्रजापतिस्-
त्वम् प्रपिता-महश्-च ।
नमो नमस्तेऽस्तु सहस्र-कृत्-वह्, पुनश्-
च भूयोऽपि नमो नमस्ते
।। ११-३९ ।।

नमह् पुरस्-ता-दथ पृष्-ठ-तस्-
ते, नमोऽस्तु ते सर्वत एव सर्व ।
अनन्तवीर्या-मित-विक्रमस्-त्वम्, सर्वम् समाप्-
नोषि ततोऽसि सर्वहा
।। ११-४० ।।

सखेति मत्-वा प्रसभम् यदुक्-
तम्, हे कृष्ण हे यादव हे सखेति ।
अजानता महिमानन् तवेदम्, मया प्रमादात्-
प्रणयेन वापि ।। ११-४१ ।।

यच्चावहा-सार्थ-मसत्-कृतोऽसि, विहार-
शय्यासन-भोजनेषु ।
एकोऽथवाप्-य-च्-युत तत्-समक्षन्, तत्-क्-
क्षामये त्वामह-म-प्-प्रमेयम्
।। ११-४२ ।।

पितासि लोकस्य चराचरस्य-त्,
त्वमस्-य पूज्यश्-च गुरुर्-गरीयान् ।
न-त् त्वत्-समोऽस्-त्यभ्-यधिकह् कुतोऽन्-यो,
लोक-क्-त्रयेऽप्य-प्-प्रतिम-प्-प्रभाव ।। ११-४३ ।।

तस्मात्-प्रणम्-य-प् प्रणिधाय कायम्,
प्रसादये त्वामह-मीश-मीड्-यम् ।
पितेव पुत्रस्य सखेव सख्-युह्,
प्रियह् प्रियायार्-हसि देव सोढुम्
।। ११-४४ ।।

अदृष्ट-पूर्वम् हृषितोऽस्मि दृष्ट्-वा,
भयेन च-प् प्र-व्-व्यथितम् मनो मे ।
तदेव मे दर्शय देवरूपम्,
प्रसीद देवेश जगन्निवास ।। ११-४५ ।।

किरीटिनम् गदिनम् चक्रहस्त,-मिच्छामि-
त् त्वान् द्रष्टुमहन् तथैव ।
तेनैव रूपेण चतुर्भुजेन, सहस्र-बाहो भव विश्वमूर्ते
।। ११-४६ ।।

श्रीभगवानुवाच
मया प्रसन्नेन तवार्जुनेदम्,
रूपम् परन् दर्शित-मात्म-योगात् ।
तेजोमयंव् विश्व-मनन्त-माद्-यम्,
यन्-मे त्वदन्येन न दृष्ट-पूर्वम्
।। ११-४७ ।।

न वेद-यज्ञा-ध्यय-नैर्-न दानैर्,-
न च-क् क्रिया-भिर्-न तपोभि-रु-ग्-ग्रैहि ।
एवौंरूपश् शक्य अहन् नृलोके,
द्रष्टुन् त्वदन्-येन कुरु-प्-प्रवीर ।। ११-४८ ।।

मा ते व्यथा मा च विमूढभावो,
दृष्ट्-वा रूपङ् घोर-मीदृङ्-ममेदम् ।
व्यपेतभीह् प्रीतमनाह् पुनस्-त्वन्,
तदेव मे रूप-मिदम् प्रपश्-य
।। ११-४९ ।।

सञ्जय उवाच
इत्यर्जुनंव् वासुदेवस्-तथोक्-
त्वा, स्वकम् रूपन् दर्शया-मास भूयहा ।
आश्वासया-मास च भीत-मेनम्, भूत्-
वा पुनस् सौम्य-वपुर्-महात्मा
।। ११-५० ।।

अर्जुन उवाच
दृष्ट्-वेदम् मानुषम् रूपन्, तव सौम्यम् जनार्दन ।
इदानीमस्मि संवृत्तस्, सचेताह् प्रकृतिङ् गतहा ।।
११-५१ ।।

श्रीभगवानुवाच

सुदुर्-दर्शमिदम् रूपन्, दृष्टवानसि यन्-मम ।
देवा अप्यस्य रूपस्य, नित्यन् दर्शन-कां-क्षिणहा
।। ११-५२ ।।

नाहंव् वेदैर्-न तपसा, न दानेन न चेज्-यया ।
शक्य एवंव्-विधो द्रष्टुन्, दृष्टवानसि माम् यथा ।।
११-५३ ।।

भक्-त्या त्वनन्-यया शक्य, अहमेवंव्-
विधोऽर्जुन ।
द्-ज्ञातुन् द्रष्टुम् च तत्-त्वेन-प्, प्रवेष्टुम् च परन्-तप
।। ११-५४ ।।

मत्-कर्म-कृन्-मत्-परमो, मद्-भक्तस् संग-
वर्जितहा ।
निर्-वैरस् सर्वभूतेषु, यस् स मामेति पाण्डव ।।
११-५५ ।।

ॐ तत्-सदिति
श्रीमद्-भगवद्-गीतासु उपनिषत्-सु ब्रह्-मविद्-
यायाम् योगशास्त्रे

श्रीकृष्णार्जुनसंव्वादे विश्वरूपदर्शनयोगो नाम एकादशोऽध्यायहा
।। ११-११ ।।